

20.10.2020

Asia/6

6

Sosiaali- ja terveystoimen toiminnan ja talouden ennuste

HEL 2020-004097 T 02 02 01

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää merkitä tiedoksi toiminnan ja talouden toteumaennusteen 31.8.2020 tilanteessa.

Esittelijän perustelut

Talous- ja suunnittelupäällikkö Sampo Pajari ja johtava controller Mikael Karell ovat kutsuttuina asiantuntijoina läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Kaupunginkanslialle toimitetaan vuonna 2020 toiminnan ja talouden ennusteet kolme kertaa. Kaikki kaupunginkanslialle toimitettavat ennusteet tuodaan tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnalle. Sosiaali- ja terveystoimen ennusteet laaditaan kaupunkiyhteisen rakenteen mukaisesti. Nyt laadittu ennuste perustuu oman toiminnan osalta elokuun lopun tietoihin ja HUSin osalta sen tuottamaan ennusteeseen tammi-heinäkuun toteutumien pohjalta.

Valtiovarainministeriön ennusteen (16.6.2020) kuntien toimintamenojen kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi vuonna 2020 on 1,00 %. Kaupungin talousarvion 2020 laadintavaiheessa ennuste peruspalvelujen hintaindeksin muutokseksi oli 2,70 %. Indeksien alenema on 1,70 prosenttiyksikköä, minkä seurauksena vuoden 2020 toimintamenojen tulee lähtökohtaisesti toteutua 1,7 % talousarviota alemmina.

Koronapandemian osalta ennusteessa on huomattavaa epävarmuutta sen osalta, miten pandemiatilanne etenee syksyn aikana.

Sosiaali- ja terveystoimialalla on viisi erillistä talousarviokohtaa, joiden ennusteet ovat seuraavat:

Sosiaali- ja terveyspalvelut (51001)

5 10 01 Sosiaali- ja terveys- palvelut (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	163,6	158,8	150,0	-8,8	-5,5 %
Menot	-1 429,8	-1 500,4	-1 518,1	-17,7	-1,2 %
Toimintakate	-1 266,2	-1 341,6	-1 368,1	-26,5	-2,0 %

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tulojen arvioidaan alittavan budjetin 8,8 milj. eurolla. Tulojen arvioitu alitus koostuu maksutuottojen pienenemisestä koronapandemian vuoksi. Tuloja kasvattavia tekijöitä ovat muun muassa valtion rahoittamat sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen (Rakenneuudistus ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus) hankkeet.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen ennustetaan ylittävän budjetin 17,7 milj. eurolla. Ennusteessa on mukana laskennallinen arvio käyttötalousmenoihin kohdistuvista koronapandemian kustannuksista, noin 31,8 milj. euroa, valtionperinnöistä jaettavien avustusten (kuolinpesät) tekninen ylitys, 2,4 milj. euroa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen (Rakenneuudistus ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus) hankerahoituksen tekninen ylitys, noin 0,6 milj. euroa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen arvioidaan alittavan budjetin noin 17,1 milj. eurolla ilman teknisiä ylityksiä ja koronapandemian kustannusvaikutuksia. Koronan arvioidaan aiheuttavan huomattavia lisäkustannuksia myös loppuvuoden aikana.

Ylityksestä 2,4 milj. euroa on niin sanottua teknistä ylitystä valtionperinnöistä (kuolinpesät) jaettavien avustusten osalta. Valtionperinnöistä jaettavat avustukset on aiemmin kirjattu menoina taseeseen, mutta vuoden 2019 alusta lukien avustukset maksetaan käyttötalousmenoista. Teknistä ylitystä on myös sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistukseen myönnetystä hankerahoituksesta vuoden 2020 osuus, noin 0,6 milj. euroa. Koska sosiaali- ja terveystoimiala ei ole toimintakatteellinen talousarviokohta, vaan sitova taso ovat menot, sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdalle voidaan myöntää teknistä ylitysoikeutta valtionperinnöistä myönnettyjen järjestöavustuksien verran sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen vuoden 2020 määrärahojen osalta. Ylitysoikeus perustuu valtionperinnöistä saatuihin tuloihin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamisen osalta ylitysoikeus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön myöntämään valtionavustukseen. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistamiseen myönnetty valtionavustus on vuonna 2020 sosiaali- ja terveyspalvelut talousarviokohdan käyttömenoissa.

Koronapandemiasta johtuvat laskennalliset lisäkustannukset ovat sosiaali- ja terveyspalvelujen talousarviokohdalle ovat noin 42,7 milj. euroa (kokonaisuudessaan toimeentulotuki huomioiden 43,0 milj. euroa). Toisaalta perhe- ja sosiaalipalveluissa koronapandemia on vähentänyt palvelujen käyttöä, etenkin vammaistyössä siten, että koronapandemia on pienentänyt perhe- ja sosiaalipalvelujen kustannuksia 10,9 milj. eurolla. Koronapandemiasta aiheutuva ylityspaine on vielä epävarma riippuen siitä, miten koronapandemia etenee syksyn aikana. Keväällä suojavarusteiden saanti oli haasteellista ja sosiaali- ja terveystoimeen tehtiin keskitettyjä suojavarustehankintoja varastoon turvaamaan suojava-

rusteiden saanti kaikissa olosuhteissa. Edellisessä ennusteessa suoja-
varustevaraston arvo oli käyttötalousmenoissa, mutta nyt kirjanpito-
säännösten mukaisesti varastoarvona taseeseen on siirretty 20,5 milj.
euroa. Varastossa olevien suojarusteiden nykyarvo on huomattavasti
pienempi kuin hankintahinta keväällä.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa on ylityspainetta 3,8 milj. euroa. Lisäkus-
tannuksia aiheutuu henkilöstökustannuksista, materiaalihankinnoista,
kriisiasumisen ostoista, asunnottomien tuen tarpeesta sekä erillisistä
koronayksiköistä muun muassa lastensuojelussa ja vammaistyössä.
Vastaavasti säästöjä on muodostunut koronapandemian johdosta
vammaispalvelun kuljetuspalvelusta, henkilökohtaisesta avusta, työ- ja
päivätoiminnasta, omaishoidon tuen vapaiden korvauksista ja ostoista.

Valtaosa ylityspaineesta koostuu lastensuojelun ja asiakaspalvelujen
ostoista. Lastensuojelussa ylityspainetta on 13,3 milj. euroa, mikä
koostuu asiakaspalvelujen ostoista. Lastensuojelun laitoshoidon osto-
palvelujen ennustetaan ylittävän budjetin noin 10 milj. eurolla ja perhe-
hoidon ostopalvelujen noin 3,3 milj. eurolla. Vaikka lastensuojelun lai-
tos- ja perhehoidon hoitovuorokausien arvioidaan laskevan hieman ku-
luvana vuonna, sijoitettavat lapset ja nuoret ovat edelleen vaativahoi-
toisia ja laitoshoitoon sijoitettavat lapset tarvitsevat pääsääntöisesti eri-
tyistason laitoshoidoa.

Lastensuojelussa on käynnissä kaksi laajaa projektia kustannusten
kasvun pysäyttämiseksi. Lastensuojelun laitoshoidon tarvetta pyritään
vähentämään muun muassa kehittämällä yhteistyössä HUSin kanssa
toimintamalli lastensuojelun ja HUSin lasten- ja nuorisopsykiatrian yh-
teisasiakkaiden osalta sekä laatimalla palveluketju ja toimintamalli per-
heille, joissa on lähisuhdeväkivaltaa tai päihteiden käyttöä. Lisäksi kehi-
tetään lastensuojelun sosiaalityön tilanearviointimallia ja sen työväli-
neitä.

Lapsiperheiden hyvinvointi- ja terveysterveystoimissa on ylityspainetta 1,7
milj. euroa neuvola- ja perhetyössä. Ylityspaine johtuu asiakaspalvelu-
jen ostoista sekä palveluseteliostoista.

Nuorten ja aikuissosiaalityön palvelujen arvioidaan alittavan budjetin
0,4 milj. euroa. Alitusta on etenkin henkilöstökustannuksissa, kun uu-
sien vakanssien käyttöönotto ja rekrytointi on viivästynyt.

Vammaistyön arvioidaan alittavan budjetin 10,3 milj. euroa, mikä johtuu
henkilöstökustannuksista sekä avustuksista ja kuljetuspalveluista koro-
napandemian vuoksi, kun työ- ja päivätoiminnan yksiköt ovat olleet sul-
jettuina. Myös henkilökohtaisen avun, omaishoidon vapaiden ja tila-
päishoidon käyttö laski keväällä koronapandemian vuoksi.

Vammaistyössä on käynnissä tuottavuuden parantamiseksi kolme tuotajaohjauksen hanketta, joita ovat henkilökohtaisen avun palvelun kehittäminen, asumispalvelujen monipuolistaminen sekä vammaistyön asiakasohjauksen ja ostoprosessin kehittäminen ja joilla pyritään hallitsemaan etenkin ostopalvelujen kustannuksia.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteisten menojen arvioidaan alittavan budjetin 0,5 milj. euroa.

Terveys- ja päihdepalvelujen arvioidaan ylittävän budjetin 26,2 milj. euroa, mikä johtuu kokonaan koronapandemian kustannuksista erityisesti terveysasemilla ja sisätautien poliklinikalla. Ylityspaine terveysasemilla ja sisätautien poliklinikalla on henkilöstökuluissa, materiaalihankinnoissa ja palvelujen ostoissa, suurin lisäkustannus on koronanäytteenottojen kustannukset, 19,1 milj. euroa. Psykiatria ja päihdepalveluissa ylityspaine muodostuu asumisen tuen ostopalveluista, asunnottomien tilapäisasumisen kustannuksista ja hätämajoituksen lisäostoista, noin 2,4 milj. euroa. Suun terveydenhuollossa budjetin arvioidaan alittuvan 2,2 milj. euroa. Alituksesta merkittävä osa syntyy palvelujen ostojen ja muiden ostojen vähenemisestä koronapandemian aikana, kun hammashoitoloita oli suljettuna.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen arvioidaan ylittävän budjetin 6,1 milj. euroa, missä koronapandemian aiheuttamia lisäkustannuksia on 13,3 milj. euroa. Ylityspainetta aiheuttavat materiaalihankinnat ja vuokratyövoiman käyttö.

Ilman koronapandemian vaikutusta budjetin alitus koostuu palveluasumisen ostoista, päivätoiminnasta ja omaishoidon tuesta sekä rintamaveteraanien palveluista. Rintamaveteraanien palvelut muuttuivat lakimuutoksella kunnalle korvattaviksi 1.11.2019 lukien. Palveluista aiheutuvat menot kirjataan käyttötalouden sijasta taseeseen ja Valtiokonttori korvaa kunnille palvelujen kustannukset.

Hallinnon arvioidaan alittavan budjetin 2,7 milj. euroa. Alitusta tulee henkilöstökustannuksista ja palvelujen ostoista. Henkilöstön rekrytoinnit ovat viivästyneet koronan vuoksi ja lisäksi henkilöstön palkoista osa on siirretty hankekustannuksiksi, jotka näkyvät toimialan yhteisinä menoina, ei hallinnon menoina. Lisäksi suurin osan henkilöstötilaisuuksista ja koulutuksista on peruutettu koronan vuoksi tai siirretty kustannuksiltaan vähäisemmiksi etätapahtumiksi. Toimialan yhteisten menojen arvioidaan alittavan budjetin noin 15,8 milj. euroa. Menoalitusta aiheuttaa muun muassa Apotin käyttöönoton sijaiskustannuksiin varattu ja suurelta osin toteutumatta jäävä määräraha (8,2 milj. euroa), loppuvuoden 2019 rintamaveteraanien lakimuutosten jälkeinen kustannusten 3,9 milj. euron oikaisu.

Toimeentulotuki (51002)

5 10 02 Toimeentulotuki (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	3,1	2,6	2,4	-0,2	-7,7 %
Menot	-13,5	-14,6	-13,2	1,4	9,6 %
Toimintakate	-10,4	-12,0	-10,8	1,2	10,0 %

Toimeentulotuen tulojen arvioidaan alittavan budjetin 0,2 milj. euroa. Toimeentulotuen menojen arvioidaan alittavan budjetin 1,4 milj. euroa. Koronapandemian alkuvaiheessa ennakoitiin, että helsinkiläisten toimeentulotuen tarve yleistyisi eli täydentävän ja ehkäisevän tuen asiakkaiden määrä kääntyisi nousuun. Tammi-elokuun asiakastilastojen perusteella täydentävän toimeentulotuen asiakasmäärä on pienentynyt 5,9 % ja ehkäisevän toimeentulotuen asiakasmäärä 0,7 %. Kevään koronapandemiatilanteen perusteella arvioidaan, että mikäli koronapandemiasta johtuvia rajoituksia otetaan laajemmin käyttöön, tulee ehkäisevän toimeentulotuen tarve kasvamaan ja täydentävän toimeentulotuen tarve pienenee. Toimeentulotuessa koronapandemian kustannusvaikutuksen ennustetaan olevan 0,3 milj. euroa.

Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahanmuuttopalvelut (51003)

5 10 03 Vastaanottokeskukset ja valtion korvaamat maahan- muuttopalvelut (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Tulot	18,9	14,9	15,9	0,9*	6,0 %
Menot	-15,9	-13,5	-13,6	-0,1	-0,7 %
Toimintakate	3,0	1,4	2,3	0,9	64,3 %

*pyöritystä

Vastaanottokeskusten ja muiden valtion korvaamien maahanmuuttopalvelujen osalta sekä menot että tulot ylittyvät. Toimintakatteen arvioidaan toteutuvan 0,9 milj. euroa suurempana kuin talousarviossa.

Vastaanottokeskusten ja muiden valtion korvaamien maahanmuuttopalvelujen aiheutuneet kustannukset ovat kaupungin näkökulmasta valtiolta läpilaskutettavia eriä.

Apotti (51004)

5 10 04 Apotti ja Sote- maakuntaudistus	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
---	---------	---------	---------------	--------	----------

20.10.2020

(milj. euroa)					
Tulot	0,6	0,8	0,4*	-0,5*	-62,5 %
Menot	-14,3	-29,6	-20,2	9,4	31,8 %
Toimintakate	-13,7	-28,8	-19,8	9,0	31,3 %

*pyöristys

Apotti-hankkeen menojen arvioidaan toteutuvan 9,4 milj. euroa talousarviota pienempänä. Koronapandemian vuoksi Apotin käyttöönotto siirtyi lokakuulta 2020 huhtikuulle 2021. Menot muodostuvat Oy Apotti Ab:n arvioimista menoista sekä Helsingin Apotti-tiimin kustannuksista.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (51005)

5 10 05 HUS (milj. euroa)	TP 2019	TA 2020	Ennuste 31.8.	Ero TA	Ero TA %
Menot	-690,5	-665,7	-689,8	-24,1	-3,6%

HUSin ennuste vuoden 2020 Helsingin toteumasta tammi-elokuun tietojen perusteella on 672,0 milj. euroa, mikä ylittää Helsingin talousarvion 6,3 milj. eurolla. Tämän hetken arvion mukaan valtion tuki HUSille on noin 73 milj. euroa, minkä jälkeen HUSin alijäämä kunnille olisi 47 milj. euroa. Helsingin osuus alijäämästä olisi 17,8 milj. euroa, mikä on huomioitu ennusteessa. Lisäksi HUSin talousarvio on tehty 40 milj. euroa alijäämäiseksi ja tämän kattamista ei ole huomioitu ennusteessa.

Investoinnit

Investointien arvioidaan toteutuvan seuraavasti:

(milj. euroa)	TA 2020	Ylitysoikeudet	TA 2020 yhteensä	Ennuste 31.8.	Ero TA
Tietotekniikkahankinnat	8,25	1,25	9,50	9,50	0
Muut hankinnat	7,70	2,25	9,95	9,95	0
Yhteensä	15,95	3,50	19,45	19,45	0

Irtaimen omaisuuden määräraha sisältää ylitysoikeuden vuodelta 2019 siirtyneistä hankinnoista, joita varten kaupunginvaltuusto on 25.3.2020 § 95 myöntänyt yhteensä 3,5 milj. euron suuruisen ylitysoikeuden vuodelle 2020.

Kaupunkistrategian ja toimintasuunnitelmien toimenpiteiden edistyminen

Sosiaali- ja terveystoimi toteuttaa kaupunkistrategiaa, keskeisiä kaupunkistrategian kärkihankkeita sekä kaupungin yhteissuunnittelun teemoja ja tavoitteita yhdessä muiden toimialojen kanssa. Sosiaali- ja terveystoimen näkökulmasta keskeisiä kaupunkistrategian kärkihankkeita

ja tavoitteita ovat muun muassa nuorten syrjäytymisen ehkäisy, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen ja koordinointi, liikkumissohjelma ja eri ikä- ja väestöryhmien liikkumisen edistäminen, asukaskokemuksen, asiakastyytyvyyden ja osallisuuden lisääminen, kaikkien helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen, työllisyyden edistäminen sekä harrastusmahdollisuuksien turvaaminen.

Apotti-asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönotto on siirtynyt koronapandemian vuoksi vuodelle 2021. Muita toimialan keskeisiä tavoitteita, kuten lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palveluketjujen kehittämistä yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja HUSin kanssa, osallistumista Helsinki SIB- hankkeeseen, nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä, matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen kehittämistä ja palvelujen sekä toimintamallien kehittämistä haavoittuvassa asemassa olevien iäkkäiden palvelujen kehittämiseksi, jatketaan siinä määrin kuin koronapandemian kiireelliset tehtävät mahdollistavat.

Terveysasemien lääkärin kiireettömän hoidon saatavuutta pyritään lisäämään omien toimintamallien, työnjaon ja johtamisen kehittämisellä sekä lisäämällä palvelusetelitoimintaa.

lääkkäiden osalta tuetaan mielekästä kotona asumista ja muistiystävällistä toimintaa hyödyntämällä ikäystävällistä teknologiaa Koskelan seniorikeskuksen hankesuunnittelussa ja vahvistamalla ennaltaehkäiseviä palveluja, muun muassa palvelukeskusten monipuolista ryhmätoimintaa sekä etä- ja digitaalisia palveluja, sekä lisäämällä kotikuntoutusta.

Koronapandemian vuoksi monia toimintoja, kuten terveysasematoiminnan ja suun terveydenhuollon kiireetöntä hoitoa on jouduttu vähentämään tai keskeyttämään, ja on selvää, että monet kaupunkistrategian tavoitteet ja toimenpiteet eivät etene suunnitellussa aikataulussa ja laajuudessa, eikä kaikkia toimialan toiminnallisia tai määrällisiä tavoitteita tulla saavuttamaan suunnitellusti.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvion sitovat, määrälliset ja muut toiminnalliset tavoitteet on esitetty liitteissä 1,2 ja 3. Koronapandemiasta johtuen digitaalisen terveysaseman päivystysavun ja epidemiologisen toiminnon suoritemäärät ovat kasvaneet merkittävästi. Digitaalisen terveysaseman ja epidemiologisen toiminnon suoritteet eivät sisälly talousarvioennusteiden suoritemääriin.

Arvio merkittävimmistä toimintaympäristön ja palvelutuotannon riskeistä ja epävarmuustekijöistä

20.10.2020

Asia/6

Koronapandemia aiheuttaa sosiaali- ja terveystoimessa kiireettömän hoidon ja palvelujen saatavuuden vähenemistä, erilaisia poikkeusjärjestelyjä henkilöstön työtehtävissä riittävän henkilöstön turvaamiseksi koronapandemiaan liittyviin tehtäviin sekä huomattavia kustannusvaihteluja sosiaali- ja terveystoimen talouteen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Sampo Pajari, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
sampo.pajari(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Sitovat toiminnalliset tavoitteet
- 2 Määrälliset tavoitteet
- 3 Muut toiminnalliset tavoitteet ja HYTE-tavoitteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano